

ИГОР РОСОХОВАТСКИ ВРЕМЕ Е ДА СЕ ДЕЙСТВУВА

Част 0 от „Сихоми“

Превод от руски: Цвета Пеева, 1972

chitanka.info

Сихомът седеше на голям объл камък, който напомняше глава на гуцер. Вълните се плискаха в краката му, гъделичкаха пръстите му, мъркаха като котенца. Сихомът се усмихна: приятно му беше. Но в усмивката му имаше някакво напрежение. Все му се струваше, че ей сега нещо ще се случи тук, на брега...

Птици, приличащи на земните чайки, се гмуркаха в мастилените искрящи вълни, излитаха отвесно нагоре като хиляди малки безшумни вертолети... Вълната изхвърли камък — мокър, лъскав, който бързо взе да изсъхва, да губи привлекателността си.

Сихомът се послуша: като че някакъв глас... Не, сторило му се е. В същност, нещо наистина звучеше, но в него, в мозъка му. Изпаднал бе в състояние на ленива съзерцателност. Обзела го беше някаква тъга за миналото, за хората, ходещи по земята, за децата, смеещи се в парковете...

Вълните връхлитаха една подир друга, пенеха се, бучаха...

В това необичайно за него състояние губеше ценни минути, през които можеше да изследва част от крайбрежието на тази планета. Бе кацнал на нея преди два часа. Най-после щастиято му се усмихна. Планетата не беше като хилядите други планети — огромни мъртви камъни. Напомняше Земята...

И не защото приличаше на нея.

Водните пръски не бяха солени и мирисът на морето бе друг. Химичните анализатори вече бяха изследвали миризмата и предали данните в мозъка му. Но Сихомът не искаше да се занимава сега с това. Просто си седеше на скалата, вдишваше свежестта на водните пръски, забравил всичко, дори и това, колко грижи бе положил защитният му орган, за да обезвреди молекулите и микробите на чуждата планета.

Люляковосивото небе над главата му бе някак унило, като долина без полета и пътища. И изведнъж Сихомът разбра, че нищо няма да се случи. Състоянието му не можеше да се нарече очакване. Беше нещо съвсем друго.

Мечтателността и леността бе наследил от хората.

Спомни си как умирацията старец с часове седеше на верандата, подложил лице на есенното слънце, а в очите му бавно се сменяха отблясъците на спомените. Някога старецът беше енергичен човек, един от създателите на сихомите. Личността му бе записана в някого от тях.

„А защо е всичко това?“ — помисли Сихомът и се учуди на хрумналата му внезапна мисъл и особено на това, че се бе появила сега, когато трябваше да действува, да разузнае не го ли заплашва опасност в чуждия свят. Запита се: „Какво всъщност разбирам под «всичко това». Чуждото море, чуждата почва ли?“ Защо се заблуждава? Много добре знаеше, че всичко е всичко: не само тази планета, но и Земята, и Слънцето, и самият той, защото за себе си той е по-важен от Вселената.

„За какво е всичко това и има ли в него някакъв смисъл?“

И когато Сихомът разбра, че няма да се отърве от неуместния въпрос, почна да търси в колосалните си ясно разграничени отдели на паметта си готовия отговор, вложен там от хората. Намираще милиарди сведения за най-различни неща. Хората му бяха дали готови отговори на много въпроси, но на този, най-важния, не бяха му дали. „Може да съм бил създаден, за да намеря аз отговора на този въпрос?“

„Глупости! Ненужни, безполезни мисли! Почвам да приличам на младото глупаво момиче, което с часове седеше на прозореца и чакаше някого. Личността ѝ не записаха в нито един сихом, защото не заслужаваше.“ Спомни си как тя си отиде, потропвайки с токчета, сякаш яростно забиваше пирони в нечия съдба. Припомни си и ония двамата, мъжа и жената — с бутилките мляко в дясната ръка и кутиите топено сирене в лявата. Стигнаха едновременно до входната врата, спряха се, прехвърлиха сиренето в мрежата с млякото, за да хванат дръжката, като през цялото време не преставаха да се карат, да повтарят неща, които вече много пъти си бяха казвали.

Припомни си дръзките, вярващи, безумно смели същества, планини, остри като върхове, и планини, нежно заоблени, обрасли с гори, забулени в мъгла равнини. И си мислеше: „За какво е всичко това? И това, че се появихме ние, сихомите? И това, че се пръснахме из цялата Вселена и се самоусъвършенствуваме, дирейки най-удачния вариант? Стигнахме дотам, че почнахме да променяме състоянието и формата си, възсъздавайки се от свръхплазма; ту обединявайки се в могъщ мозък с общ опит, ту пак разлагайки се на отделни клетки-личности. И продължаваме да натрупваме опит, макар да имаме вече предостатъчно — искаме да узнаем всички възможни варианти на Вселената. И всеки път се изменяме според натрупания опит. А защо?“

Може би някога, някъде това вече се е случвало и ние сме само повторение? И дали не трябва да търся тук отговора?“

„Но аз имам ясна цел, точна програма: да изследвам най-напред тази планета. А вместо това си губя времето в безплодни размишления, които едва ли някога ще ми потрябват...“

Чуждите птици, приличащи на земните чайки, стремително цамбурнаха във вълните като камъни, хвърлени от умела ръка. И пак се сети за хората. В далечината вълните заблестяха, отначало слабо, после все по-ярко, пропъзляха по набраздената от вятъра морска шир — и ето, очерта се лунната пътека, по която всеки човек мечтаеше да отиде далеч, а никой никъде не бе отишъл.

„Как да се отърся от това състояние, в което изпадат ленивите, слабите духом същества? То не е достойно за мен. Не е достойно за разума, предназначен да действа, да ръководи!“

Сихомът си повтаряше, че трябва да стане, да се заеме с работа — и не можеше. Гледаше морето, небето без облаци и си мислеше, мислеше, сякаш нямаше никаква по-важна работа.

За първи път му се случваше такова нещо и взе да се тревожи. Разбира се, можеше да включи системата за висш контрол и симулаторите на волята, но не му се искаше да прибегва до тези крайни средства. И освен това, беше му много приятно да седи така, без нищо да върши, да гледа, да си припомня, да размишлява...

В паметта му се появяваха формули и закони, ноти и стихове, откъси от нечии биографии и открития, усещания, изживени от някого... В него живееха хиляди хора, разделени с прегради. А сега преградите се бяха пропукали и всичките тези хора сякаш водеха помежду си несвързан разговор.

И пак изплува въпросът, на който хората не бяха намерили отговор и бяха оставили тази задача за сихомите.

„А те защо са живели и са ме създали? Защо са обичали, ненавиждали, раждали, унищожавали са себеподобните си, мъчели са се и са умирали? Раждали са се, мъчели са се и са умирали. Защо? Мога и да не се занимавам с този въпрос. Но тогава не ще узная: защо? Има ли във всичко това някакъв смисъл, или аз трябва да го измисля. Или онова, за което мислех преди малко е преддверието към единствения отговор и не е нужно да търся друг? А може би се мъча да открия нещо в хаоса, който сам по себе си е отговор. И ако отделя от

него нещо, може би ще го отделя само за себе си и то ще бъде вярно само за мен? Възможно ли е да се намери пътеводният лъч в ослепителния блясък на взрива, състоящ се от лъчите на разбеснелите се молекули и атоми? Кой ще съумее да открие главната нота в галактичния шум? Може дори моите търсения да се окажат неразличими ноти в общия шум, в хаоса, състоящ се от непрестанно търсене?

Впрочем, изпадам в друга крайност. Та в шума на морската бездна има главна повтаряща се нота. Определени причини поражда взрива и взривът на свой ред поражда нещо. Нима хиляди пъти не съм се убеждавал, че даже зад съвсем сложните постъпки на хората, които са ми изглеждали случайни и необясними, са се криели напълно определени подбуди? А те не са чак толкова много, във всеки случай не повече от буквите в азбуката, от които хората образуват безкрайното количество думи — понякога, за да прикрият, а понякога да разкрият самите мотиви.

Може би така и във Вселената ще успеем да открием няколко главни причини на развитие, главни стимули и придържайки се за тях като за пътеводни нишки в лабиринт, ще стигнем до единствения отговор? Или пък до нищо няма да стигнем и, подръпвайки тези нишки, също като мухата още повече ще се оплетем в паяжината на съмнението.“

Сихомът почувствува как главата му се нажежава от безплодните опити да узнае онова, което още не можеше да узнае, да предвиди изхода на експеримента, в който сам участвуваше.

И тогава постъпи така, както би постъпил всеки човек на негово място: стана, отърси се от вцепенението като от паяжина. Припомни си веднага програмата за близките няколко часа, нали сам я бе съставял: да изследва отначало морското крайбрежие, после морето, навлизайки постепенно в дълбочините му. Кряскаха птици, но той вече не ги чуваше, святкаха вълните и небето. Спотаени нейде дълбоко в паметта му, продължаваха да пулсират старите вечни въпроси. Но той се бе измъкнал от водовъртежа на безплодните мъдрувания.

Сихомът огледа брега, опипа го с локаторите си и включи гама-зрението си. Направи крачка, после още една по точно определената траектория.

И отново стана машина.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 7 от 1972 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.